

Vervreemding

KLEINE KRONIEK

door P. Vermeer, Wilsum

In het blad „Ecclesia" (Orgaan van de Stichting Vrienden van Dr. H.F. Kolhbrugge) van 21 augustus 2004 is een indringend artikel opgenomen over de kerkelijke situatie die is ontstaan na de fusie op 1 mei tussen de drie SoW-kerken. Het is van de hand van prof. dr. W. Balke uit Hilversum door P. Vermeer, Wilsum en draagt bovengenoemde titel 'Vervreemding'. We geven het in deze Kleine Kroniek aan u door. Prof. Balke schrijft het volgende:

„'Wij leven tegenwoordig in een vreemde wereld', hoorde je vroeger weleens zeggen. Wij leven nu in een vreemde kerk. Een kerk, die in naam van de eenheid zich verenigt met andere kerken (en dat is een nobel en bijbels streven!), maar die tegelijk haar eigen leden en ambtsdragers, die weigeren de dictatuur van de meerderheid over hun geweten te aanvaarden, buiten de deur zet en van hun ambt berooft. Een kerk, die voor elke misstand in de kerk een kerkordelijke regel bedenkt en die misstand vervolgens legaliseert, en die opeens geen plaats meer heeft voor gewetensbezwaarden uit haar eigen midden en daarvoor geen regel (of al was het slechts een uitzondering die de regel bevestigt) kan en wil bedenken. Het droevig resultaat is, dat plaatselijke gemeenten die één zijn in belijdenis en prediking en dat ook willen blijven, gescheurd worden door onverstandig en onverantwoord ingrijpen van bovenaf. De schone namen, die er in de PKN bedacht zijn: „bijzondere zorg", „dienstcentra", etc. kunnen deze droeve werkelijkheid niet verhullen.

Nu zijn - zeker ook in de kerk - de centrifugale krachten altijd veel sterker dan de centripetale krachten. De middelpuntvliedende krachten zijn ook heel gemakkelijk te ontketenen, echter om de middelpuntzoekende krachten te laten werken, dat kost heel wat meer energie. Wie iets van het evangelie verstaat, weet en ervaart, dat de zoekende liefde van God middelpuntzoekende liefde is. In een kerk waarin de middelpuntvliedende krachten zich breed maken, moet iets heel wezenlijk mis zijn met de gehoorzaamheid aan het evangelie.

Ik hoorde onlangs van iemand, die een bezoek bracht aan Voorst, de standplaats van de vroeger bekende en hoogst originele **predikant ds. H.J. de Groot**, die wel het meest vermaard werd door zijn boek: „Schaap en bok in één hok. Keur uit de pastorale schetsen van **ds. H.J. de Groot** gekozen en ingeleid door dr K.H. Miskotte" (Amsterdam zj.). Wie dit boek nog nooit gelezen heeft, moet dat beslist nog eens doen.

Deze bezoeker vertelde: „Ds. H.J. de Groot, die er 38 jaar heeft gestaan, zou zich waarschijnlijk slecht hebben kunnen vinden in wat de huidige ambtsdrager er van terechtbrengt; blijkens De Torenhaan", hervormd + gereformeerd kerkblad, niet veel meer dan Chinese wijsheden, zoals „het verkeren onder slechte mensen is als het wonen op een vismarkt: men raakt aan de stank gewend".

En de jeugd organiseert happenings onder het thema: „Made by God" en daarbij werden Adam en Eva opgevoerd in een schimmenspel, en een lied gezongen: God is a DJ (disk-jockey).

De kerkinrichting is geheel op muziekuitsvoeringen afgestemd".

Inderdaad, dat staat heel ver af van de evangelie- prediking van ds. H.J. de Groot en van zijn catechismuspreken, die zijn uitgegeven in 2 fraaie banden: „Uit de Middagpreek". Deze prediker bracht geen dorre leerwaarheden op de kansel, maar plaatste de leer van het evangelie midden in het leven van zijn hoorders.

Zo'n verhaal als van deze bezoeker bevestigt de vervreemding, die momenteel in de PKN om zich heen grijpt. Enerzijds vraagt men zich terecht af: is dit een voorproefje van de vervlakking die de PKN te wachten staat? Hoever kan men binnen de PKN van de belijdenis der kerk afwijken en toch nog binnen de PKN getolereerd worden? Anderzijds: ieder, die zich met hart en ziel met de belijdenis der kerk verbonden weet, schaamt zich diep voor het optreden van het synodebestuur en haar orgaan, de „commissie voor bijzondere zorg". Zorg in de kerk kan alleen maar betekenen: pastorale zorg. Maar deze commissie treedt niet pastoraal op, maar met de beruchte regentenmentaliteit en de zorg strekt zich primair uit over de kerkelijke goederen met behulp van het ene schaap, dat wel bereid is om met

de PKN mee te gaan, maar de andere 99 schapen worden de woestijn in gestuurd. Men vraagt zich af: waaraan ontleent deze commissie haar bevoegdheid om zo verregaand op te treden in een plaatselijke gemeente, en waaraan ontleent het synodebestuur het gezag om zo'n commissie met deze bevoegdheid te bekleden? Al wordt het synode-bestuur in haar usurpatie 100 maal bevestigd door de wereldlijke rechter, daarmee is de vraag naar de kerkelijke rechtsgrond niet beantwoord. Wat weet een wereldlijke rechter, die niet anders kan denken dan in analogie van de verhoudingen van de centrale en plaatselijke overheden in het wereldse recht, van de geestelijke aard en grond van het kerkrecht, kortom, van het eigen recht van de kerk?

Maar ook het omgekeerde geldt: weten zij die momenteel het geheel van kerkordelijke bepalingen hanteren (op wereldse wijze!) nog wel wat het wezenlijke, nl. het geestelijke karakter van het kerkrecht is? En laten wij goed beseffen: een kerkelijke reglementenbundel is mensenwerk, geen goddelijk recht! Het gezag van de synode kan niet liggen in de bevoegdheden waarmee zij zichzelf bekleedt, maar alleen in haar gehoorzaamheid aan het evangelie en wel allereerst aan het meest centrale gebod: het liefde- gebod. Er is maar één middel om de vervreemding van elkaar in de kerk op te heffen, en dat is om ruim plaats te maken voor de middelpuntzoekende krachten van het evangelie van Jezus Christus.

Prof. dr. K.H. Miskotte, die na zijn aftreden als kerkelijk hoogleraar te Leiden zijn intrek nam in de oude pastorie van Voorst, „de olde Wehme“, schreef in zijn inleiding op het genoemde boek van ds. H.J. de Groot: „Al deze kinderen en kostgangers Gods, deze vernederden en beledigden, deze vrome deugnieten, brave neutralen. Enakskinderen en lilliputters, met boze tongen en grote monden, met tedere tenen en keiharde hersens, met lang- bevroren en pas- ontdooide harten, worden in de ruimte der kerk gezet, onder de hemel van Gods glimlach. Want de kerk en de kerkelijke verkondiging is een publiek feit, dat strikt genomen niemand kan laten gelden als 100% buitenstaander, gelijk ook de vleeswording en de opstanding van Christus onmogelijk recht kunnen geloofd en beleden worden, wanneer men aan de mening vasthoudt, dat de wereld daardoor objectief en onveranderd is en alleen gewijzigd zou weten voor zover er subjectief bekeerde mensen zijn. In deze bedeling staan schaaap en boek in één hok“ (blz. 7v.). Terecht zegt dr. T.H. van der Hoeven („Het gekozen riet“ in Confessioneel nr. 13), dat wij de gewetensbezwaren, de “bevindelijke” niet kunnen missen in een grote protestantse kerk. Hij sluit daarmee aan bij prof. van Ruler indertijd in een befaamd artikel over „De Bevinding“ in Kerk en Theologie (1950). De keuze van de Hersteld Hervormden is niet de mijne, maar ik versta hun gewetensbezwaren en zij zijn onze broeders en behoren met ons tot de kerk.

Wanneer de PKN voortgaat met consequent de „Hersteld Hervormden“ buiten de deur te zetten, zolang zij volharden in hun kerkelijke ongehoorzaamheid aan de hen opgedrongen PKN- bepalingen, is men op een on-Bijbelse manier bezig de schapen en bokken te scheiden. Dat kan en mag alleen geschieden in de rechte, eschatologische bediening des Woords en niet door opgedrongen PKN- bepalingen. Men haalt bokken binnen en zet schapen buiten. Gods oordeel zou weleens heel anders kunnen uitvallen dan dat van kerkelijke en burgerlijke rechters. Dat is Dei Providentia in hominum Confusione (Gods Voorzienigheid dwars door de verwarring der mensen). In deze bedeling hebben wij schapen en bokken in één hok te accepteren en daarom loop ik niet weg uit de PKN, maar als het er echt op aan komt, dan ben ik liever een schaaap buiten dan een bok binnen...”

Met de schrijver delen we de pijn en de moeite over de fusie der drie kerken. Duizenden hartelijk meelevende kerkleden zijn erdoor ontworteld geraakt. Juist onder hen bij wie de liefde tot de vaderlandse kerk zo diep leefde zijn naar het lijkt onherstelbare breuken geslagen, en dat omdat een synode meende deze oude kerk te moeten opheffen en te doen opgaan in een nieuwe kerk. Vele schapen zijn nu verstrooid geraakt in en buiten de PKN. Daar kan onmogelijk zegen op rusten ook al werd de fusie kerkjuridisch nog zo waterdicht geregeld. Zeker, God is een God van orde. Dat heeft de kerk zich aan te trekken. Maar het moet in haar er wel geestelijk aan toe gaan. Dan heeft ze nog heel wat werk te doen om weer in orde te maken wat ze zo jammerlijk heeft gechaotiseerd.